पोखरा मियापाटनस्थित मुस्लिम समुदायको सामाजिक एवम् सांस्कृतिक अवस्था : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत
समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको आंशिक प्रयोजनको लागि
पृथ्वीनारायण क्याम्पस समाजशास्त्र/मानवशास्त्र
विभागमा प्रस्तुत

शोधपत्र

<u>प्रस्तुतकर्ता</u>

नेपाल प्रकाश अधिकारी

क्रमाङ्क : १७७/२०६०

त्रि.वि.दर्ता नं.९-१-४३-१७१-९७

समाजशास्त्र /मानवशास्त्र विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

पृथ्वीनारायण क्याम्पस

कास्की

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, पृथ्वीनारायण क्याम्पस, मानविकी संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र, मानवशास्त्र विभागद्वारा स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको आठौं पत्रको प्रयोजनका लागि मेरो निर्देशन र सुपरिवेक्षणमा नेपाल प्रकाश अधिकारी ले "पोखरा मियापाटनस्थित मुस्लिम समुदायको सामाजिक एवम् सांस्कृतिक अवस्था : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन" शीर्षकमा यो शोधपत्र तयार पार्नु भएको हो । उहाँको कार्यप्रति म सन्तुष्ट छु र प्रस्तुत शोधलाई आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६८, चैत्र

....

रामचन्द्र बराल

शोध निर्देशक

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकायअर्न्तगत समाजशास्त्र तर्फका छात्र नेपाल प्रकाश अधिकारीले आठौं पत्रको प्रयोजनको लागि यस विभागमा प्रस्तुत गर्नुभएको “पोखरा मियापाटनस्थित मुस्लिम समुदायको सामाजिक एवम् सांस्कृतिक अवस्था : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन” विषयक शोधपत्र मूल्याङ्कन समितिबाट स्नातकोत्तर उपाधिको लागि उचित ठहरिएकोले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

१.	उप-प्राध्यापक शान्ति भुषाल	विभागीय प्रमुख ....
२.	श्री रामचन्द्र बराल	शोध निर्देशक ....
३.	उप-प्रा. डा. महेश आचार्य	बाह्य परीक्षक ....

मिति :

कृतज्ञता ज्ञापन

पोखरा मियापाटनस्थित मुस्लिम समुदायको सामाजिक एवम् साँस्कृतिक अवस्था: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन विषयक प्रस्तुत शोध समाजशास्त्र विभागका आदरणीय गुरु रामचन्द्र बरालको कुशल निर्देशनमा तयार पारिएको हो । कार्य व्यस्तताका वावजुद पनि अमूल्य सहयोग प्रदान गर्नुहुने गुरु बरालप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । साथै, प्रस्तुत शीर्षकमा शोधका लागि अनुमति प्रदान गर्नुहुने तत्कालीन विभागीय प्रमुख डा. विश्वकल्याण पराजुली, वर्तमान विभागीय प्रमुख शान्ति भुषाल एवम् बाह्य परीक्षक आदरणीय गुरु उप प्रा.डा. महेश आचार्यप्रति आभार सहित सम्मान प्रकट गर्दछु । झन्झट नमानिकन अन्तर्वार्ताका लागि समय मिलाएर जिज्ञासा मेटाइदिनुहुने समस्त उत्तरदाता एवम् शुभचिन्तकप्रति हार्दिक धन्यवाद ।

प्रस्तुत शोध निश्चित प्रयोजनका लागि गरिएको भए पनि यससँग सम्बन्धित सबै विशेषगरी मुस्लिम समुदायको विभिन्न कोणबाट अध्ययन, अनुसन्धान गर्न चाहने महानुभावहरूका लागि सन्दर्भ सामग्रीको रूपमा उपयोगी हुन सक्ने अपेक्षा लिएको छु । यस शोधकार्यले यो रूप प्राप्त गर्नका पछि थुप्रै सहयोगी हातहरू रहेका छन् । यस सन्दर्भमा सदासर्वदा अध्ययन एवम् सत्कार्यका लागि झक्झक्याइरहनुहुने बुवा ओकिलबहादुर अधिकारी एवम् माता हुमाकुमारी अधिकारीप्रति विशेष ऋणी छु । सामग्री जुटाइदिने र आन्तरिक प्रेरणा प्रदान गर्नुहुने त्रिविवि कीर्तिपुरका उप.प्रा.डा. श्रीराम खड्का (गणित विभाग), विदेशमा उच्चशिक्षा अध्ययनरत दाजु रामशरण अधिकारी, विशेष सहयोग पुर्याउने जीवनसाथी अनिता पौडेल लगायत शोधपत्र छपाइको सम्पूर्ण जिम्मेवारी बहन गर्ने 'द क्रियटिभ कम्प्युटर परिवार' प्रति विशेष धन्यवाद ।

अन्तमा, त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत समाजशास्त्र विषयमा स्नातकोत्तर तहको उपाधिप्राप्तिको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि निर्मित उक्त शोधपत्र निर्माण क्रममा प्रत्यक्षपरोक्ष विभिन्न खाले सहयोग पुर्याउनुहुने सम्पूर्णमा हार्दिक आभार ।

....

नेपाल प्रकाश अधिकारी

शोधकर्ता

विषय सूची

आवरण पृष्ठ		i
सिफारिस-पत्र		ii
स्वीकृति-पत्र		iii
कृतज्ञताज्ञापन		iv
विषय सूची		v
तालिका सूची		vii
		पृष्ठ
अध्याय एक : परिचय		**१-४**
१.१	अध्ययनको पृष्टभूमि	१
१.२	समस्याको कथन	२
१.३	अध्ययनको उद्देश्यहरु	३
१.४	अध्ययनको महत्व	३
१.५	अध्ययनको सीमा	४
अध्याय दुई : पूर्व साहित्यको सिंहावलोकन		**५-७**
अध्याय तीन : अनुसन्धान पद्धति		**८-१२**
३.१	अध्ययन क्षेत्र छनौट	८
३.२	तथ्याङ्कको श्रोतहरु	९
३.३	अनुसन्धान ढाँचा	९
३.४	नमूना छनौटका विधिहरु	९
३.५	तथ्याङ्कको प्रकृतिहरु	१०
३.६	तथ्याङ्क संकलनका विधिहरु	१०
३.७	तथ्याङ्कको विश्लेषण र प्रस्तुतीकरण	११
३.८	अध्ययनको संगठन	१२
अध्याय चार : पोखरेली मुस्लिमहरुको सामाजिक इतिहास		**१३-१५**
अध्याय पाँच : परिवर्तित सन्दर्भमा मुस्लिम समुदायको रुपान्तरण		**१६-५८**
५.	मुस्लिमहरुको जनसांख्यिक विवरण	१६
५.१	मुस्लिमहरुको सामाजिक परिवर्तन	२२

५.१.१ पहिरन तथा भेषभूषा २४
५.१.२ खानपान २४
५.१.३ भाषा २४
५.१.४ सहयोगी भावना २६
५.१.५ नारीको स्थिति २६
५.२ मुस्लिमहरुको सांस्कृतिक परिवर्तन २७
५.२.१ अजान (जन्मदिन) २९
५.२.२ विलादन (नामकरण) २९
५.२.३ छठावन (अन्न प्राशन) ३०
५.२.४ सुन्नत वा खतना ३०
५.२.५ विश्मील्लाह (विद्या आरम्भ) ३०
५.२.६ हकिका ३१
५.२.७ निकाह (विवाह) ३१
५.२.८ तलाक (सम्बन्ध विच्छेद) ३३
५.२.९ मृत्यु ३४
५.३ मुस्लिमहरुको धार्मिक अवस्था र परिवर्तन ३५
५.३.१ ईमान (कल्मा तैयाव वा पवित्र मन्त्र) ३९
५.३.२ नमाज कायम गर्नु (खास किसिमको प्रार्थना) ३९
५.३.३ रोजा (कठोर व्रत) ४१
५.३.४ हज (तिर्थ यात्रा) ४१
५.३.५ जकात (खास किसिमको दान) ४३
५.४ चाडपर्वहरु ४५
५.४.१ मुहर्रम ४५
५.४.२ बरवाफत (रबी र अब्बल) ४५
५.४.३ सब-ब-बरात ४६
५.४.४ ईद (ईद-उल-फित्र) ४६
५.४.५ बक्र ईद (इदुज्जुहा) ४७
५.५ मुस्लिमहरुको आर्थिक परिवर्तन ४८
५.५.१ व्यापार ४९
५.५.२ कृषि ५१

५.५.३ मर्मत, मजदुरी र सेवा ५२
५.६ शैक्षिक एवम् राजनैतिक परिवर्तन ५३
५.६.१ मुसलमानहरुको शैक्षिक इतिहास ५३
५.६.२ राजनैतिक परिवर्तन ५६
अध्याय छ : शोध निष्कर्ष ५९-६२
६.१ निष्कर्ष ५९
६.२ मियापाटन स्थित मुस्लिमहरुको अवस्था ६०
सन्दर्भ सामग्री
अनुसूचीहरु

तालिका सूची

तालिका		पृष्ठ
१.	नेपालमा अपनाइने प्रमुख धर्मको आधारमा जनसंख्या विवरण	१६
२.	पोखराका मुस्लिमहरुको जनसंख्या र बृद्धि दर	१७
३.	पोखरा वडागत मुस्लिम जनसंख्या विवरण (१९९१ र २००१)	१८
४.	वडागत रुपमा मुस्लिम महिला र पुरुषहरुको विवरण - २००१	१९